

باز خوانی نقش عمان در مذاکرات ایران و آمریکاودلائل ترجیح این کشور بر میانجیان فعال منطقه توسط تهران

میانجی‌گری در سایه اعتماد

ساختاری با پروژه‌های ضدایرانی و وابستگی به واشنگتن،

بردستی از دایره گزینه‌های قابل اعتماد خارج می‌شوند.

■ **تاریخچه روابط ایران و عمان:** اعتماد در سایه عقلانیت روابط جمهوری اسلامی ایران و سلطنت عمان، از معدود مناسبات دوجانبه در منطقه خلیج‌فارس است که در ۴ دهه گذشته، نه‌تنها از نوسانات ساختاری سیاست منطقه‌ای آسیب جدی ندیده، بلکه در بسیاری موارد به عنوان الگویی از ثبات، عقلانیت و احترام متقابل قابل ارجاع بوده است.

عمان یکی از معدود کشورهای عربی بود که نه‌تنها در جریان جنگ ایران و عراق روابط خود با تهران را قطع نکرد، بلکه در مقاطعی، تلاش‌هایی غیررسمی برای کاهش تنش میان ایران و کشورهای عربی انجام داد. در دهه‌های بعد، رویکرد دیپلماتیک مسقط بر پایه «میانجی‌گری آرام» و «سیاست موازنه‌گر بی‌روصدا» از سوی جمهوری اسلامی ایران با احترام نگریسته شد. عمان نه در بازی‌های محوری‌بندی منطقه‌ای مشارکت فعال داشت، نه در ائتلاف‌های ضدایرانی نقش‌آفرین بود. این کشور حتی در مواردی که مناسبات ایران با شورای همکاری خلیج‌فارس به پایین‌ترین سطح خود رسید (در دوره جنگ یمن یا بحران دیپلماتیک با عربستان، از اتخاذ مواضع خصمانه علیه تهران خودداری کرد.

تجربه‌های متعددی از همکاری‌های امنیتی، بشردوستانه و اقتصادی میان ۲ کشور نیز به تقویت این روابط کمک کرده است. انتقال برخی زندانیان، تبادل اطلاعات درباره دریاهای آزاد و حتی نقش عمان در برخی مکانیسم‌های بانکی محدود در دوران تحریم‌ها، همگی نشانه‌هایی از سطح بالای اعتماد متقابل است اما شاید مهم‌ترین دلیل جایگاه ویژه عمان در سیاست خارجی ایران، رویکرد مستقل و متمایز مسقط در قبال پرونده‌های منطقه‌ای باشد. عمان بر خلاف بسیاری

در جهان پس از ۲۰۱۸ یوپوزه با بازگشت تحریم‌های ثانویه آمریکا علیه ایران، پرونده مذاکرات میان تهران و واشنگتن بار دیگر به یکی از منازعات ژئوپلیتیک و محوری در غرب آسیا تبدیل شد. هرچند

این کشور از زمان پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون درگیر تضادهای دامنه‌دار و عمیق سیاسی، امنیتی و ایدئولوژیک بوده‌اند اما طی ۴ دهه گذشته، همواره کانال‌هایی برای ارتباط، مذاکره یا تبادل پیام بین آنها وجود داشته و کشورهایایی با مختصات خاص، نقش میانجی‌گر و واسط را ایفا کرده‌اند. تجربه‌های تاریخی از جمله بدعهدی‌های مکرر آمریکا، فشارهای تحمیلی و دشمنی آشکار این کشور، ایران را وادار کرده است در انتخاب میانجی‌گر، نه صرفا به ظاهر تسهیل‌کننده گفت‌وگو، بلکه به عنوان عنصری قابل اعتماد از منظر بررسی واقعیت‌های منطقه‌ای، دقت مضاعف اعمال کند. در این راستا انتخاب عمان به عنوان کانال اصلی گفت‌وگو میان ایران و آمریکا، نتیجه یک تحلیل عمیق و بررسی چندجانبه از بازیگران منطقه‌ای است. این انتخاب، برخلاف ادعاهای رسمی درباره «بی‌طرفی» یا «فعالیّت میانجیانه» قطر و حتی امارات در نقش نامرسان، بازتاب‌دهنده آن است که تصمیم ایران مبتنی بر لزوم استفاده از یک میانجی‌گر که از نظر ژئوپلیتیک و دیپلماتیک، مستقل و ثابت‌قدم باشد، است. در سایه تاریخچه اعتمادسازی و تجربه‌های موفق گذشته، عمان به عنوان کشوری که در حفظ سکوت دیپلماتیک و مدیریت بحران‌ها خوب عمل کرده است، در نگاه ایران جایگاه ویژه‌ای دارد؛ در حالی که قطر به دلیل رویکرد نفاق‌آمیزانه و امارات به دلیل هم‌راستایی

محمود قماطی: دستی که به سوی سلاح مقاومت دراز شود، به اذن خداوند قطع خواهد شد

توطئه علیه سلاح حزب‌الله

طی روزهای گذشته فشار دولت و شخص رئیس‌جمهور لبنان علیه حزب‌الله و مقاومت این کشور افزایش یافته است. پس از تحولات سیاسی رقم‌خورده در فضای داخلی لبنان و پس از درگیری گسترده ۲ ماهه با رژیم صهیونیستی که به توافق آتش‌بس منجر شد، مقاومت لبنان در فضای سیاسی این کشور مجبور به عقب‌نشینی‌های تاکتیکی شد. این عقب‌نشینی‌ها از انتخاب رویکرد صبر مقاومت لبنان توسط برخی جریان‌ات همصدا با آمریکا و رژیم صهیونیستی به اشتباه ضعف تحلیل شده‌است و به همین دلیل این جریان‌ات سیاسی که در زمان تجاوزات ارتش رژیم صهیونیستی به مناطق شیعه‌نشین و حرنه مسیحی و سنی‌نشین لبنان رویکرد سکوت و سرزنش حزب‌الله را در پیش گرفته بودند، اکنون در تلاش هستند تا به سلاح حزب‌الله تعرض کنند؛ اقدامی که پس از عقب‌نشینی‌های مصلحتی مقاومت لبنان از فضای سیاسی این کشور و پذیرش آتش‌بس به هیچ وجه قابل قبول نیست و با واکنش شدید مقاومت لبنان روبه‌رو شده است. طی روزهای گذشته مواضع بسیاری از سوی دولت لبنان علیه سلاح حزب‌الله اتخاذ شده که منجر به اقداماتی نیز توسط ارتش این کشور شده است.

در برخی اخبار روزهای گذشته مشاهده شده است که ارتش لبنان به دستور ژورژ عون، رئیس‌جمهور این کشور و رئیس سابق ارتش، تلاش‌هایی را برای خلع سلاح نیروهای حزب‌الله لبنان و اقدام علیه آنها در دستور کار قرار داده‌اند. این اقدامات که در جنوب لبنان و شمال این کشور و مناطق عمدتا شیعه‌نشین رخ داده است شامل برچیدن تصاویر رهبران شیعه لبنانی همچون شهید سیدحسن نصرالله و امام موسی صدر می‌شود و در برخی موارد نیز گزارش‌ها از تخریب آرم‌های این سلال‌ها و دهه‌ها خودشان را به عنوان اصلی‌ترین یا شاید راهبردی‌ترین متحد آمریک‌ما می‌دیدند، چنان از این کشور و سیاستمداران بی‌ثباتش ترسیده که امروز حتی حرف از جایگزینی تسلیحات اروپایی با تسلیحات آمریکایی می‌زنند و بر آنند آمریکایی‌ها ممکن است در روز مبدا آنها را قربانی کنند. یکی از مهم‌ترین نمونه‌هایی که اروپایی‌ها بتازگی در پی جایگزین برای آن هستند و مدتی است در فضای رسانه‌ای این کشورها بحث‌برانگیز شده، جنگنده‌های F35 آمریکایی است. این روند هراس از آمریکا قیقا بعد از بالا گرفتن مناجرات میان ترامپ و زلنسکی آغاز شد؛ تا جایی که اروپایی‌ها شایعه کردند آمریکایی‌ها در این جنگنده‌ها کلبدی به نام «کلید خاموش» قرار داده‌اند که به خواست آمریکایی‌ها کار می‌کند. رسانه ایندپیندنت انگلیسی یکی از نخستین رسانه‌هایی بود که به این مساله پرداخت و نوشت: «ترامپ با تعلیق کمک‌های خارجی و نزدیکی به روسیه، باعث تردید در تعهد آمریکا به

نوشته است: «F35 نقطه ضعف بزرگی دارد: وابستگی به تعمیرات، قطعات یدکی و به‌روزرسانی‌های نرم‌افزاری آمریکا. بدون این پشتیبانی، کارایی جنگنده کاهش می‌یابد و رقبایی مثل سوخو۵۷، روسیه یا جی۳۶ چین ممکن است برتری یابند.» هم‌نگرانی در گزارش ایندپیندنت انگلیسی نیز بازتاب یافته است: «وابستگی شدید F35 به به‌روزرسانی‌های تکنولوژیک تحت کنترل آمریکا می‌تواند موجب توانایی یک ناوگان کامل شود. در همین حال، شرکت لاکهید مارتین ادعا کرده متعهد به ارائه خدمات پایدار و مطمئن به مشتریان خود است.» یکی از نخستین کشورهایی که بشتد در آستانه بازنگری در روابط تسلیحاتی خود با آمریکا قرار دارد، کاناداست. تا جایی که به نوشته اندیشکده مدرن دیپلماسی، این کشور در حال تجدید نظر در قراردادهای خرید جنگنده خود از آمریکاست: «تجدیدنظر در قرارداد جنگنده‌های F35 و بررسی گزینه‌های اروپایی مانند Rafale و Gripen، نشان‌دهنده تلاش کانادا برای استقلال بیشتر در سیاست دفاعی است.»

مهم‌ترین مساله‌ای که در ایس گزارش‌ها به عنوان دلیل این تجدیدنظر در سیاست‌های دفاعی مورد اشاره قرار گرفته،

و واشنگتن را باز نگه دارد. در برهه‌هایی که تنش نظامی در خلیج‌فارس به نقطه اوج آن نزدیک شده بود (پس از هدف قرار گرفتن پهپاد آمریکایی در سال ۲۰۱۹)، پیام‌رسانی‌های فوری میان ۲ طرف از طریق عمان انجام شد. این نقش، هرچند مانع از وقوع درگیری مستقیم شد اما تغییری در رفتار ساختاری ایالات متحده مبنی بر استفاده ابزاری از مذاکره و اعمال فشار موازی ایجاد نکرد.

■ **قطر، امارات و میانجی‌گری‌های آلوده**

قطر، با وجود سابقه فعال در میانجی‌گری‌های منطقه‌ای و سرمایه‌گذاری قابل توجه در دیپلماسی چندجانبه، در نگاه ایران همچنان گزینه‌ای نه‌چندان قابل اعتماد برای تسهیل گفت‌وگو با واشنگتن باقی مانده است. دلیل این بی‌اعتمادی، صرفا وابستگی نظامی قطر به آمریکا (میزبانی پایگاه العدید) نیست، بلکه ناظر بر رفتار متناقض این کشور در پرونده‌های کلیدی مانند سوریه، یمن و فلسطین است.

قطر در موارد متعددی، یا به طور مستقیم از جریان‌های تروریست ضدایرانی حمایت کرده یا به نحوی رفتار کرده که توازن قدرت منطقه‌ای را علیه ایران تقویت کرده است. نزدیکی مستمر این کشور به ساختار امنیتی غرب و تعاملات پشت‌پرده با رژیم صهیونیستی، بر این بی‌اعتمادی افزوده است. ایران در شرایطی که میانجی‌گری به معنی در اختیار گذاشتن بخشی از سازوکار تنش‌زدایی است، نمی‌تواند این ابزار را به کشوری بسپارد که بخشی از فشار منطقه‌ای علیه او محسوب می‌شود. درباره امارات نیز وضعیت از قطر روشن‌تر است.

این کشور نه تنها در اکثر پرونده‌های منطقه‌ای، از یمن تا لبنان، در اردوگاه ضدایرانی جا گرفته، بلکه همسو با رژیم صهیونیستی و آمریکا، بخشی از ساختار فشار چندلایه علیه ایران را شکل داده است. در بهترین حالت، امارات صرفا در جایگاه یک پیک دیپلماتیک ظاهر شده، نه بازیگری بی‌طرف یا قابل اعتماد.

بنابراین ایران ترجیح می‌دهد برای تسهیل مذاکرات، از کشورهایی مثل عمان که در سیاست خارجی خود بی‌طرف و مستقل باقی مانده‌اند، استفاده کند تا از تنش‌های جانبی و فشارهای منطقه‌ای ناشی از حضور قطر یا امارات اجتناب کند. در نهایت، در ارزیابی راهبردی ایران، هیچ مذاکره‌ای با آمریکا خالی از پیش‌فرض‌های تهدید نیست. ۴ دهه تجربه نشان داده است واشنگتن نه‌تنها نمی‌تواند قابل اعتماد باشد، بلکه همواره از مذاکره به عنوان ابزاری برای کنترل، تأخیر در واکنش طرف مقابل یا مقدمه‌چینی برای فشارهای جدید استفاده کرده است.

از ماجرای مکزفالین تا خروج یکجانبه از برجام و اعمال شدیدترین تحریم‌های تاریخ، کارنامه آمریکا مملو از بدعهدی و استفاده ابزاری از دیپلماسی است.

در چنین شرایطی، هدف از گفت‌وگو نه ایجاد اعتماد، بلکه مدیریت تهدید و جلوگیری از تشدید بحران است؛ آن هم با کمترین میزان هزینه سیاسی و امنیتی. اینجاست که نقش میانجی‌گر اهمیت می‌یابد. نه برای تسهیل توافقی پایدار، بلکه برای ایجاد کانالی کم‌هزینه، بی‌ریسک و موثر در شرایط بحران. در این چارچوب، انتخاب عمان به عنوان میانجی‌گر، نه به دلیل توانایی در تضمین نتایج، بلکه به سبب بی‌طرفی ساختاری، پیشینه اعتمادساز و دوری از بازی‌های نیابتی منطقه‌ای صورت گرفته است.

از همین‌رو، قطر و امارات با وجود ادعاهای پررنگ درباره توان دیپلماتیک، از نگاه ایران بازیگرانی نامطمئن و مشکوکند، چون با خود جزئی از زنجیره فشار آمریکایی‌اند یا در گذشته نشان داده‌اند میانجی‌گری‌شان صرفا پوششی برای پیشبرد اهداف سیاسی و ژئواستراتژیک‌شان بوده است.

طرف‌های دیگر گفت: «ما به سلاح خود پایبندیم، ما به مقاومت خود پایبندیم.» وی ادامه داد: هیچ کس در جهان نتوانسته نخواهد نوشت به این سلاح دست‌درازی کند. قماطی در ادامه تصریح کرد: همان‌گونه که شهید نصرالله فرمودند «دستی که به سوی سلاح مقاومت دراز شود یا قصد تعرض به آن را داشته باشد، به اذن خداوند قطع خواهد شد.» قماطی در پایان با تاکید بر اینکه «هنوز بر سر زمان و جدول زمانی مشخصی برای گفت‌وگو توافق نشده است»، گفت: صحبت از «قطع دستی که به سمت سلاح‌های مقاومت می‌رود» متوجه تکفیرِها و بهودیان صهیونیست است. همچنین «احمد قیلان» مفتی اعظم جعفری در لبنان اعلام کرد:مقاومت ضامن حاکمیت یک کشور است و باید امتیاز آن مقاومت، سلاح یا موقعیت آن، لبنان را منفرج خواهد کرد. از آنجا که موضوع لبنان، حاکمیت و قدرت ضامن آن است، ما باید به صراحت بگوییم که مقاومت و ارتش، هر ۲ نیروی قانونی تضمین‌کننده حفاظت از لبنان در میان زرادخانه و تروریسم صهیونیستی و حمایت آشکار آمریکا از اسرائیل هستند.

امضای ۱۱۰ هزار صهیونیست

برای توقف جنگ غزه

رسانه‌های عبری اعلام کردند تعداد امضاکنندگان طومارهایی که خواهان استرداد اسیران صهیونیست از غزه و توقف جنگ علیه غزه هستند، از مرز ۱۱۰ هزار امضا عبور کرده است. در همین راستا، روزنامه عبری هاآرتص از منابعی در ارتش اسرائیل نقل کرد بحران اعتراضات در میان نیروهای ذخیره بسیار گسترده‌تر از آن چیزی است که اعلام می‌شود. این روزنامه در ادامه نقل کرد تصمیم برای اخراج سربازان ذخیره‌ای که طومار اعتراضات را امضا کرده بودند، به دلیل اعمال فشار مقامات سیاسی انجام شده است. هاآرتص گزارش داد ارتش تصمیم گرفته است در پی اعتراضات برای توقف جنگ، تعداد نیروهای ذخیره در مناطق درگیر را کاهش دهد و فراخوان‌های نیروها را نیز کمتر کند. سه‌شنبه شب ۵۰۰ افسر نیروی دریایی با امضای طوماری خواهان پایان جنگ و آزادی اسرا شدند. سازمان رادیو و تلویزیون رژیم صهیونیستی اعلام کرد حدود ۵۰۰ قاع‌التحصیل دوره افسری در نیروی ذخیره دریایی ارتش با امضای طوماری خواستار آزادی اسرا و پایان جنگ در غزه شدند. به نوشته این رسانه اسرائیل، در بین امضاکنندگان، نام ۴ فرمانده سابق نیروی دریایی به نام‌های ژنرال ذخیره آمی آیالون، ژنرال ذخیره دودو بن بعشت، ژنرال ذخیره الکس تال عبوری والا هم گزارش داد نظامیان ذخیره‌دار ارتش اسارت از بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر این رژیم خواستند جنگ را متوقف کند و اسیران را بازگرداند. والا اعلام کرد صدها نظامی ذخیره اسرائیل در ایسـن طومارها اعلام کردند نتانیاهو علیه مسؤولان اعمال قانون تحریک می‌کند و امنیت مسؤولان آن را در معرض خطر قرار می‌دهد. این سایت نوشت: نظامیانی که این طومار را امضا کرده‌اند از یگان سایبری و یگان عملیات ویژه در ارتش اسرائیل هستند. در همین راستا بدیعت او را علان گزارش داد حدود ۲۰۰ تن از خانواده‌های اسیران و فعالان پیمای را در حمایت از سربازان و خلبانانی منتشر کردند که خواهان توقف جنگ غزه شده‌اند. روزنامه معاری نیز خبر داد در کمتر از ۴۸ ساعت ۱۵۲۵ نظامی در نیروی زرهی ارتش از جمله چندین ژنرال به طومار اعتراضی علیه جنگ غزه پیوستند. معاری همچنین افزود «دان حالوتس»، رئیس پیشین سناد ارتش و «یهود باراک»، نخست‌وزیر اسبق این رژیم هم به کارزار امضای طومار علیه‌سیاست‌های کلینه‌نتانیاهوپوستند.خواهان پایان جنگ و آزادی اسرا شدند. حالوتس همچنین در سخنانی نتانیاهو را تهدیدی مستقیم علیه امنیت اسرائیل دانست. پیش از این، شبکه ۱۲ اسرائیل هم خبر داد که صدها نظامی ذخیره در یگان جاسوسی ۸۲۰۰ وابسته به شعبه اطلاعات ارتش نیز حمایت خود را از طومار اعتراضی خلبانان برای توقف جنگ اعلام کردند. این اعتراضات در بحبوحه افزایش خشم عمومی نسبت به شکست مذاکرات و اتهامات فراینده علیه نتانیاهو برای طولانی‌تر کردن جنگ با هدف قرار از پاسخگویی درباره شکست ۱۷اکتبر ۲۰۲۳ و دیگر پرونده‌های وی انجام می‌شود. در همین حال تظاهرات هتگی برای امضای توافق تبادل اسرا در شهرهای اشغالی ادامه دارد. این اعتراضات نشانگر شفاف عمیق در تشکیلات نظامی اسرائیل است و سـوالانی را درباره توانایی کابینه نتانیاهو برای تداوم جنگ مطرح می‌کند.

■ ■ ■

واکنش پنتاگون به خبر خروج آمریکا از سوریه
برخی گزارش‌ها مبنی بر تصمیم آمریکا برای خارج کردن تدریجی نظامیان خود از سوریه، با واکنش پنتاگون همراه شد. وزارت دفاع آمریکا بامداد بارشبنه در پاسخ به سوال شبکه «یانیووستی» برای اظهار نظر درباره این گزارش‌ها، گفت ارتش به طور معمول نیروهای خود را «وزارت دفاع به طور مرتب نیروها را بر اساس نیازهاست: بر اساس نیاز جابه‌جا می‌کند. در این بیانیه آمده است: «عملیاتی و موارد احتمالی جابه‌جا می‌کند. این استقرار متوجـد، ماهیت تعطف‌پذیر سیاست دفاعی جهانی آمریکا و توانایی آن برای استقرار در سراسر جهان در کوتاه‌مدت و بلندمدت است. در عملیات امنیتی در حال تغییر را نشان می‌دهد.» پیش از این، شبکه «سی‌بی‌اس نیوز» روز سه‌شنبه گزارش داده بود آمریکا قصد دارد حضور نظامی خود در سوریه را کاهش دهد و حدود ۲ هزار نیرو را از سوریه خارج و بقیه نیروها را در پایگاه‌های کمتری در این کشور متمرکز کند. از سوی دیگر، روزنامه یدیعوت آحارانوت نیز ادعا کرده بود مقامات امنیتی واشنگتن به همتایان خود در رژیم صهیونیستی اطلاع داده‌اند که طی ۲ ماه آتی خروج ارتش آمریکا از سوریه آغاز خواهد شد.

■ ■ ■

ترامپ همچنان به دنبال الحاق کانادا
سخنگوی کاخ سفید شامگاه سه‌شنبه از تداوم تمایل رئیس‌جمهور آمریکا برای الحاق کانادا خبر داد. «کارولین لویت» طی نشست خبری گفت: «دونالد ترامپ همچنان موضوع خود را درباره کانادا حفظ کرده است؛ آمریکا به توانایی‌های دفاعی کانادا کمک مالی کرده است.» به نوشته خبرگزاری اسپوتنیک، وی در ادامه توضیح داد: «او همچنان معتقد است اگر کانادا پنجایوکمین ایالت آمریکا شود، مردم آن سود زیادی خواهند برد.» این مقام آمریکایی درباره مذاکرات احتمالی با کانادا درباره تعرفه‌ها نیز اظهار داشت ترامپ رویکردی اعطف‌پذیر را در پیش گرفته است اما در درجه اول به منافع آمریکایی‌ها توجه دارد. ترامپ بارها از الحاق کانادا به آمریکا دم زده و مدعی است همسایه شمالی کشورش برای دفاع هزینه کمتری پرداخت می‌کند و برای حفاظت به واشنگتن متکی است.